

Pade og Jørgen Plaetner), 'De nyorienterede', som er hovedpersonerne i bogen (Ib Nørholm, Per Nørgård, Pelle Gudmundsen-Holmgreen, Henning Christiansen, Poul Rovsing Olsen, Erik Jørgensen m.fl.) og 'De moderate', som er alle de andre. Kapitel 5 opdeler i 'Den etablerede generation' – som er de nyorienterede, der er blevet lidt ældre og som også her bærer hovedfortællingen – og 'Den debuterende generation', som aldersmæssigt spænder fra Bent Lorentzen til Karl Aage Rasmussen. Især må jeg fremhæve afsnittene om Per Nørgård som velskrevne, her er det tydeligt, at Kullberg indgående kender og holder af sit stof. Omvendt er slutningen af afsnittet om de moderate tydeligvis pligtstof. Hvis de nu ikke har leveret bidrag til fortællingen om modernismen, kunne man jo udelade dem. Den ældste generations reaktioner kunne derimod måske være behandlet lidt nærmere, især i lyset af at folk som Riisager og Høffding havde stået i første række i den første danske modernismereception i 1920'ernes København. De mødte jo ikke Schönbergsskolen i slutningen af 1950'erne, de havde kendt den siden deres pure ungdom.

Generelt er det en gennemarbejdet og velskrevet bog. Der er kun enkelte irritationsmomenter. Et af dem er de gentagne fremhævelser af, hvem der var den første, der komponerede dodekafont. Kunne man ikke vælge bare én måde til at afgøre det på og så holde fast ved den? (sammenlign s. 86, 96 og 105). Der er enkelte trykfejl, især i gengivelsen af navne, fx hele tre på tre linier på s. 16. Men mest afgørende og et alvorligt problem for brugere af bogen er at registret er gennemført mangelfuldt. Der er simpelthen en lang række steder, hvor en person som optræder i teksten ikke kan findes ved hjælp af registret, der er personer, som slet ikke optræder i registret (fx to af de tre fejlstavede på s. 16) og sågar mindst én henvisning i registret, som så ikke findes i teksten. Det er uforståeligt, at det har kunnet slippe igennem produktionen.

Kullberg leverer nogle afgørende præciseringer til vores forståelse af den danske musikhistorie i 1960'erne. Han demonstrerer overbevisende, at mødet med den europæiske modernisme i 1960 var forberedt af tanker og eksperimenter, som de danske komponister netop på det tidspunkt var begyndt at tumle med. De havde derfor stillet de spørgsmål, som mødet med modernismen kunne provokere til nye svar på. Derfor havde tidligere møder med modernismen, som også dokumenteres, ikke haft denne 'katalysatoreffekt'. Det er også velgørende at den spontane og fluxus-prægede del af modernismen ses i sammenhæng med den strukturalistiske, som i alt for mange år har fået lov at tegne billedet alene. Det er en bog, der fortjener at blive læst af mange.

Michael Fjeldsøe

Olle Edström, *En annan berättelse om den västerländska musikhistorien – och det estetiska projektet* (Skrifter från institutionen för musik- och filmvetenskap, Göteborgs universitet, 72). Göteborg: Göteborgs universitet, 2002
313, [15] pp., music exx.
ISBN 91-85974-67-6, ISSN 1650-9285
SEK 200

Det er en bemærkelsesværdig bog som Olle Edström, professor i musikvidenskab ved Göteborgs universitet, har skrevet. Værket bærer titlen *En annan berättelse om den västerländska musikhistorien – och det estetiska projektet*. Det har to overordnede anliggender. For det første vil det gennemgå æstetikens historie i det store historiske perspektiv, fra klassikken til og med det (post)moderne. For det andet vil det gentænke og -fremstille musikkens historiske udfoldelse inden for samme omfattende historiske horisont. Det bemærkelsesværdige ved Edströms bog skyldes ikke realisationen af de to anliggender, betragtet hver for sig. Det bemærkelses-

værdige skyldes sammenføringen af dem, skyldes det lys refleksionen over henholdsvis den æstetiske tænkning og den klingende musiks historiske forandring gensidigt kaster over hverandre. I den sammenstilling og i det dobbelte anliggende er bogen et originalt bidrag til en nutidig æstetikvidenskabelig diskussion.

Bogens teoretiske grundkonstruktion er udspændt over forestillingen om en række historisk forskellige forestillinger om det æstetiske, i alt seks, spændende fra "eI" (de gamle grækeres) til "eVI" (vores senmoderne samtids). Med et hop fra klassikkens skønhedstænkning til æstetikbegrebets egentlige fødsel i og med 'det moderne' hos A.G. Baumgarten ("eII") gennemgås rækken af snævrere og bredere forestillinger om forholdet mellem den æstetiske perception og kunstværkernes udfoldelse de seneste to hundrede år. Parallelt hermed appliceres musikens historiske forandringskader i de samme historiske trin. Hvad angår musikken, har Edström et vågent blik for forholdet mellem højkultur og massekultur i almindelighed og for populærmusikkens status og funktion i særdeleshed. En vigtig pointe er desuden understregningen af hvorledes den sunge musik altid har været vigtigere end den rent instrumentale.

Edströms værk fortjener som sagt stor anerkendelse for sammenkoblingen, for den sammenlignende diskussion af de to historiske spor. Alt for ofte har man oplevet musikteoretiske og -historiske fremstillinger underbelyse eller helt ignorere forholdet til den mere almene tænkning over kunsten, det skønne og sansningen. Og omvendt har alment orienterede diskussioner af det æstetiske historiske forandring tit enten marginaliseret musikken eller hypostaseret den i en slags sakral kerneposition hinsides egentlig diskussion, således som det jo sker i dele af den romantiske tænkning (som vi på mange måder stadig befinder os i). I denne sammenstilling har bogen både oplysende og intellektuelt stimulerende kvaliteter som i sig selv gør den anbefalelsesværdig.

Det kan imidlertid ikke undgås med et så overordnet historisk perspektiv og diskursgenremæssigt dobbeltgreb at der opræder forenklinger som kan kalde på modsigelse. På detailplanet er der således forskelligt der kan diskuteres, men som det ikke giver mening at røre ved inden for rammerne af en kort anmeldelse. På dette niveau kan man måske nøjes med at undre sig en anelse over Edströms noget ukritiske overtagelse af den tyske æstetikteoretiker Wolfgang Welschs rigeligt abstruse forestilling om en overflade/dybde-dialektik inden for vore dages spektrum af æstetiske fremtrædelsesformer – en forestilling som ureflekteret værdimæssigt gentager den moderne 'dybdemodells' ubegrundede og ubegrundelige mistanke til enhver overflades kvaliteter.

En mere perspektivrig, men måske også mere alvorlig kritik af bogens konceptuelle grundkonstruktion kunne gælde dens opfattelse af forholdet mellem de historisk skiftende æstetikbegreber. Selve den empiriske fremstilling af de enkelte begrebers funktion og omfang er ganske vist nogenlunde adækvat. Men i Edströms vision ligner udviklingen frem for alt en relativt friktionsfri historisk udviklingshistorie i et dialektisk vekselvirkningsforhold mellem begreb (æstetik) og genstandsområde (kunstværkerne/musikken). Heroverfor kunne man med rette stille det spørgsmål om ikke tænkningen af det æstetiske i selve den moderne uddifferentierings genese er af langt mere kompliceret karakter. Den 'herredømmeproblematik' som bliver et afgørende omdrejningspunkt i æstetikens konstruktion af kunstens autonomi i en særlig relation til et nu gennemsekulariseret univers og til en subjektivitet uden udefra satte grænser, undgår tilsyneladende mere eller mindre Edströms opmærksomhed. Det er klart at en sådan mere radikal forståelse af æstetikens (om)formning fra romantikken og frem gør denne på en gang større og mindre. På den ene side gør en sådan forståelse det muligt at forstå, hvorledes æstetikken har bidraget til dannelsen af selve den autonome zone, inden for hvilken friheden til at skabe og tænke på en bestemt – ikke-instrumentel – måde da kunne herske. På den anden side belyser den hvorledes kunsten kunne blive revet løs fra den sanse-

mæssige tilfredsstillelses glæde – og dermed i en vis bestemt forstand fra sit publikum – ved på denne måde at være stillet i en helt anden sags tjeneste. I et perspektiv af denne type er der sandsynligvis ikke blot tale om udviklinger hvori begreber af vekslende omfang, men langs samme konceptuelle akse, afløser hverandre. Her er der snarere tale om et yderst kompliceret samspil af ofte inkommensurable perspektiver og interesser, inklusive hvad dette nødvendigvis har måttet medføre også af historiske blindgyder og kontrafunktionelle teoridannelser. I dette lys kunne den historiske pointe frem for en stor ‘cirkel’ som Edström kalder det han skriver frem, være påpegningen af en skarpere forskelsgørelse – af en historisk differentiering mellem på den ene side æstetikken som læren om en særlig type sansemæssig perception og på den anden side kunstfilosofien som læren om hvad kunsten kan og gør. Til den ende kunne spørgsmålet om rammer og metodologi for en æstetisk analyse være et produktivt udgangspunkt – også et spørgsmål, som Edströms bog desværre ikke går nærmere ind på.

En sådan kritik af begrebskonstruktionen skyder imidlertid utvivlsomt i et vist omfang ved siden af målet for så vidt angår Edströms bog. Men den kan måske bidrage til den videre diskussion af det højst intrikate og dybt frugtbare gensidige forhold mellem æstetik, kunstteori og kunstudfoldelse både i generel og i mere specifik forstand. Olle Edströms værk betegner i sig selv en betydningsfuld indsats i denne diskussion. De ovenanførte kritiske bemærkninger ændrer ikke ved det forhold, at værket er interessant, sobert, klart argumenterende og ofte tankevækkende og inspirerende i sin kobling af musik med æstetik. Heri er værket ganske sjældent og i mange af sine sammenføringer således et dristigt nytænkende bidrag til musikvidenskaben.

Morten Kyndrup

Sven-Erik Holgersen, *Mening og deltagelse. Iagttagelse af 1-5 årige børns deltagelse i musikundervisning*, Ph.D. thesis. København: Danmarks Pædagogiske Universitet, Institut for curriculumforskning, 2002
282 pp., illus., music exx., incl. 2 CDs with video documentation
ISBN 87-7701-940-7
DKK 220

Sven-Erik Holgersens ph.d.-afhandling, der blev forsvaret i juni 2002, er baseret på feltstudier af omkring 140 musiktimer med små børn på en stor musikskole i København i perioden 1995-97. Han har indtaget forskellige roller, været aktiv deltager, været observatør med notesblok og været videooperatør, ligesom han har deltaget i samværet med børnene omkring selve timerne. Observationerne har været suppleret med spørgeskemaer til forældre og møder med forældre og pædagoger. I afhandlingen analyseres ud fra dette feltarbejde et empirisk materiale hentet fra fire hold med tilsammen 70 børn i alderen ti måneder til fem år, hvoraf ti børn omtales i afhandlingens eksempler. Afhandlingens empiriske basis er således en nærstudie af nogle få børn fortrinsvis under 3-4 år på nogle få hold undervist af den samme musikpædagog. Kernematerialet for afhandlingens analyser er omtrent 20 timers videooptagelser. Det musikalske stof, der er arbejdet med i undervisningen, er dansesange og legesange samt sange med fagter sunget siddende i rundkreds. Begge dele dokumenteres i afhandlingens bilag, der blandt andet rummer 14 videoeksempler på to cd'er og noder til 15 sange af de tre nævnte typer med henholdsvis dansebeskrivelser, legebeskrivelser og beskrivelse af fagter.

Forfatteren mener, at småbørn oplever det som meningsfuldt at deltage i musikalske aktiviteter, og han finder dette fascinerende, men svært at sætte ord på. Netop dette forsøges i afhandlingen, ved iagttagelse og ved fænomenologisk beskrivelse og tolkning af det set. Hvad den vil analysere, kan synes u håndgribeligt. Holgersen er inde på, at det næsten kan “virke